

Anesteziya we ya marîpiştî

Ev belavok li ser hemû hûrgiliyên ku bi niştergerîya anesteziya piştî ve girêdayî ne rave dike.

Ew ji alîyên anestazîst, nexweş û nûnerên nexweşan ku bi hev re dixebitin hatîye nivîsandin.

Naverok

Ev belavok van tiştan dîyar dike:

- anesteziya piştî çi ye
- çi demê tê bikaranîn
- çima tu dikarî jê ji bo niştergerîyeke xwe sûd wergerî
- ew çawa dixebite û hûn dikarin çi hêvî bikin
- metirsî û biryargirtina hevpar.

‘Marîpiştî’ çi ye?

Ji bo gelek niştergerîyan tiştekî asayî ye ku yê nexweş benckira giştî werbigirin. Lê belê, ji bo niştergeriyên ji navê berjêr tên kirin, dibe ku ji dêvla wê hûn dikarin anesteziya piştî werbigirin. Ev yeka gava ku benckira herêmî li piştê we ya jêrîn tê derzî kirin tê pêk anîn (di navbera hestiyên movikê we de). Ev, benckirina ji navê berjêr alîkariya we dike da ku hûn di dema niştergerîyê da qet nerehetîyê hîs nekin. Bi anesteziya piştî hûn we dikarin di dema neştergeriyê de hişyar bimînin.

Bi gelemperî bandorên anesteziya piştî çend saetan dewam dike. Dibe ku dermanên din di heman demê de bi rêya derziyan bêne dayîn da ku bi çend demjimêran piştî ku anestezi bandora xwe hêdî hêdî ji dest dide alîkariyê ji bo kêmkirina êşê bide we.

Di dema anesteziya we ya piştî de dibe ku hûn:

- bi tevahî hişyar
- hedarkirî - bi dermanên ku we rehet dikin an xewa we diînin, lê hûn ê bi tevahî di xew de nemînin û dibe ku hûn ji derdora xwe haydar bin.

Ji bo hin niştergerîyan dibe ku anesteziya piştî berî benckira gelemperî were dayîn da ku piştîrê kêmkirina êşê piştî niştergerîya we zêdetir bike.

Gelek niştergerîyên li ser beşên jêrîn ên bedenê ji bo anestezeka piştî guncav in, nemaze yên ku bi niştergerîya bi cihên mahrem re têkildar in.

Gelek caran anesteziya piştî dikare bi xwe an jî bi benckira gelemperî re bê bikaranîn da ku:

- neştergerîya giştî, wekî mînek, hernia, neştergerîya basûrê (piles) û neştergerîyên li ser rûvî
- neştergerîya ortopedîk a li ser movikan, wek guheztina qalç û çokan, an hestiyên lingê
- niştergerîya demarê: niştergerîyên ku li ser porgên xwînê yên di lingan de tên pêkanîn
- nexweşiyên jinan: sazkirina dahêlana organan, sehkirina malbiçûkê û hin cureyên helkêşana malbiçûkan
- ûrolojî: niştergerîya prostatê, niştergerîyên mîzdankê, neştergerîya organên zayendî
- neştergerîya penceşêrê ya zikê (zik).

Çima divê hûn anesteziya marîpiştî bistînin?

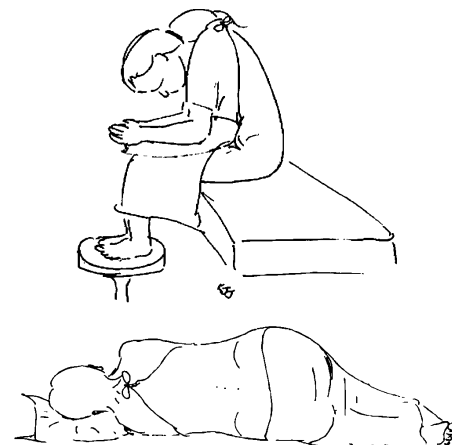
Li gorî tenduristiya we ya kesane, dibe ku wergirtina anesteziya piştî ji we re bikêr be. Anestezîstê we dê vê yekê bi we re nîqaş bike û ji we re bibe alîkar ku hûn biryarekê li ser tiştê ku dê ji we re baştir be bidin.

Li hemberî kirina anesteziya marîpiştî, dibe sûdên benckira gelemperî wisa bin:

- nizimbûna metirsiya enfeksiyona singê piştî niştergerîyê
- metirsîyek kêma peydabûna meyînên xwînê di lingan de
- bandoreke kêmtir a neyînî li ser pişikê û bêhngirtinê
- kêmkirina êşê bi awayekî baş û yekser piştî niştergerîyê
- hewcedariyeke kêmtir ji bo dermanên xurt yê kêmkirina êşê ên ku xwedî bandora alî ne
- kêma nexweşî û vereşandin
- vegera zûtir bo vexwarin û xwarinê piştî neştergerîyê

Gelo benckirina marîpiştî çawa tê kirin?

- Hûn dikarin anesteziya xwe ya marîpiştî an li odeya benckirinê an jî li Hûnê bi alîkarê benckirê re hevdu nas bikin ku beşek e ji fîma ku dê li we miqatebe.
- Anestezîst (bijîşkê bencê) an alîkarê wî dê monîtoran an jî her amûreke din ku li gor hewcedariyê girê bide da ku rêjeya lêdana dilê we, fişara xwînê û asta oksîjenê bipîve.
- Anestezîstê (bijîşk) we dê pêşî derziyekê bi kar bîne da ku lûleyeke plastîk ('kanûl' ek) ya zirav di demarekî di dest an jî milê te de bi cih bike. Ev yek dihêle ku bijîşka bencê şile û her dermanên ku dibê ku pêdiviya we pê hebe bide we.
- Ji bo wergirtina anestefîka marîpiştî bi awayekî rast, wê jî we re alîkarî were kirin.
- Hûn ê yan li kêleka nivînê rûnî û lingên xwe li ser stûneke nizm deynin, an jî hûn ê li ser kêlekê razin û çokên xwe ber bi sînga xwe ve bikêşin û girêbidin.
- Wê koma benckirê tiştên ku diqewimin rave bike, da ku hûn hay ji tiştên ku pêk tên bibin.
- Di destpêkê de benckira herêmî tê kirin da ku çermê bitevizîne û derzîkirina anestezîya marîpiştî hêsantir bike. Wê bijîşka bencê anestefîka marîpiştî bi derziyê pêk bîne û divê hûn nelivin da ku derziyê li we bixin. Peresdar an alîkarê tenduristiyê dê bi gelemperî di dema derzîlêdanê de piştgirî û pişttrastiya we bike.
- Carinan dibê ku kateterek mîzê (boriyek nerm ku mîzê ji mîzdanka we derxe) hewce bike. Heke pêdiviya we bi yekê hebe, piştî ku marîpiştî dest bi pûçbûnê kir dê bê bi cih kirin.

Ez ê bi çi bihesim?

Derzîlêdana marîpiştî bi gelemperî ji dahurîna xwînê an bicihkirina kanûlayê ne biêştir e. Dibe ku pêkanîna wê çend saetan bidome, lê dibe ku dirêjtir bidome, bi taybêt heger di pişta we de pirsgirêkek çêbûbe an egêr nexweşiya we ya obezîteyê (qelewiya zêde) hebe. Di hin rewşan de dibe ku hin hewldan pêwîst bin.

- Di dema derzîlêdanê de dibe ku hûn di lingekî xwe de derzî an jî hestek neasayî hîs bikin - heke we wusa hîs kir, hewl bidin ku bêtêvger bimînin û ji bijîşkê anesteziyê re bibêjin.
- Dema ku derzîkirinê were dawiyê, wê ji we bi giştî were xwestin ku hûn xwe dirêj bikin heger hûn rûnîştî bin. Bandora bencê bi giştî di nav çend deqeyan de marîpiştî yê de dest pê dike.
- Ji bo destpêkê, dibe ku ling û zikê we germê hîs bikin, dûv re dema hûn dest li tişteki bidin hûn tevîzîne hîs bikin. Hêdî hêdî, hûn ê hîs bikin ku lingên we girantir û tevgera wan diwartir dibe. Ev bi tevahî asayî ye û tê wê wateyê ku benckir dixebite.
- Dema ku anestezîk bi tevahî dixebite, hûn ê nikaribin lingên xwe hildin jor û hûn ê di beşên jêrîn ên laş de êşê hîs nekin.

Piştirastkirina bandora anesteziya marîpiştîyê

Anestezîkê we dê gelek ceribandînen hêsan bikar bîne da ku bibîne ka anesthetic bi rêkûpêk dixebite. Van testan dikarin:

- Şilavek sar direşînin û dipirsin gelo hûn dikarin wê li ser ling û zikê xwe hîs bikin
- hêdîka bi amûreke ku serê wê ko ye dest li lingên we didin
- Wê ji we were xwestin ku hûn lingên xwe rabikin.

Girîng e ku meriv di van testan de baldar be da ku hûn û anestezîstê we piştirast bibin ku dermanê anesteziyê dixebite. Wê anestezîst tenê destûrê bide destpêkirina niştergeriyê heger ew ji sedî sed piştirast be ku dermanê benckirekê baş dixebite.

Di dema niştergeriyê de (tenê anesteziya piştî)

- Di odeya emeliyatê de, wê komeke karmendan li we binêrin û miqate bin. Heger hûn hişyar bin, wê karmend xwe ji we re bidin nasîn û we hewl bidin we aram bikin.

- Anestezîst û alîkarê wî dê di tevahiya niştergerîyê de li ewlekarî û tenduristiya we miqate bin.
- Hûn ê ji bo niştergerîyê werin bi cih kirin. Divê hûn ji anestezîstê xwe re bêjin heger tiştek heye ku we rihettir bike, wek mînak peydakirina balgihekî zêde an jî balgihekî destan.
- Dibe ku ji we re bi maskeke sivik û zelal a plastîk ê oksîjen were dayîn da ku asta oksîjenê di xwîna we de baştir bikin.
- Hûn ê hay ji 'xirecirên' odeya emeliyatê hebin, lê hûn ê bi saya anestezîstê we ku wê li we miqate be karibin rehet bibin.
- Dibe ku hûn bikaribin mûzîkê di dema niştergerîyê de guhdar bikin. Heger destûr hebe, ji kerema xwe mûzîka xwe bi berguhkan re bînin. Hin yekîne hene ku berguhkan dabîn dîkin an mûzîkê di odeya emeliyatê de vêdikin.
- Hûn dikarin di dema niştergerîyê de bi anestezîst û karmendên benckirên xwe re biaxivin. Ev ê bi wê ve girêdayî be bê ji we re amûşker hatiye dayîn an na.
- Heger di dema niştergerîyê de we dermanê amûşkirinê wergirtibe, wê bedena we sist bibe û dibe ku hûn ê bixewixin. Dibe ku hûn di dema niştergerîyê de têkevin xeweke kurt an dibe ku hûn bi tevahî an jî biçekekî hişyar bin. Dibe ku hûn hinek, qet an jî hemî dema xwe ya li odeya neştergeriyê bi bîr bînin.

Ji bo agahîyên zêdetir li ser amûşkirinê, ji kerema xwe **li belavoka me ya Ravekirina hedarkirinê** ku li ser malpera me heye binêre:

www.rcoa.ac.uk/patients/patient-information-resources/translations#languages

Girîng e ku hûn zanibin ku, her çend ji bo emeliyata we benckirina marîpiştî hatibe plan kirin, dibe ku hûn hîn jî hewceyê anestheziya gelemperî bin heke:

- anestezîsta/ê nikare li ser marîpiştîyê niştergeriyê bike
- marîpiştî li derdora cihê niştergerîyê pir baş naxebite
- niştergerî dikeve tevlihevtir e an ji dema peşbînîkirî demeke zêdetir dom dike.

Piştî neştergerîyê

- Çar saet dirêj dike heta ku hest bi tevahî vegerin. Divê hûn ji karmendên nexweşxaneyê re li ser xem û fikarên xwe bêjin.
- Gava ku hestkirin vedigere, hûn ê bi gelemperî hindekî zengandine hîs bikin. Di heman demê de dibe ku hûn ji hin nerehetiya emeliyatê jî haydar bibin û heke hewce be hûn dikarin hin dermanên êşkujê bixwazin.
- Dema ku bandora anestezîyê kêm dibe, dibe ku hûn li ser lingan hinekî bişewişin an jî ku fişara xwîna we kêm bibe hûn hinekî gêj bibin. Dema ku hûn ji nav nivîna xwe rabin ji kerema xwe alîkariya karmendên nexweşxaneyê ku li we miqate dibin bixwazin.
- Bi gelemperî hûn dikarin pir zûtir piştî anesteziya marîpiştî ji piştî anesteziya giştî bixwin û vexwin.

Klînîka nirxandina pêşwext (nirxandina pêşwext)

Ger hûn ê operasyoneke plankirî derbas bikin, dibe ku hûn çend hefte an roj beriya emeliyata we ji bo klînîka nirxandina pêş-operasyonê werin vexwendin. Carinan, ji bo niştergerîyek piçûktir, peresdarek dê ji bo ku hin pirsan ji te bike bi te re bi telefonê biaxive.

Ji kerema xwe van tiştan bi xwe re bînin:

- Lîsteke dermanên we yên heyî an dermanên we yên di pakêtên wan de
- çî agahîyên we li ser test û dermankirinên li nexweşxaneyên din hebin
- agahîyên li ser pirsgerêkên ku hûn an malbata we bi benckirinê re derbas kirine
- her pîvana fişara xwînê ya herî dawî.

Ger hûn dermanên ku xwîna we rohn dike werbigirin, girîng e ku tîmê pêş-nirxandinê bizane û nîqaş bike ka gelo hûn hewce ne ku hûn van dermanan berî emeliyata xwe rawestînin

Tu dikarî li klînîkê bi bijîşka bencê ra hevdiîtinê bikî. Heke na, hûn ê roja niştergerîya xwe li nexweşxaneyê bi anestezîstê xwe re hevdiîtinekê bikin.

Metirsî û benckirin

Benckirê nûjen pir ewledar in. Ji dermana bencê an ji amûrên ku tên bikaranîn bandora alî yê hevpar hene, ku bi piranî ne metirsîdar an demdirêjtir in. Wê talûkeyan di navbera kesan de cûda bin û bi rêbaz û teknîka benckirê ku tê bikaranîn ve were girêdan.

Anestazîkerê we dê bi we re li ser talûkeyên ku ew bawer dikin ku ji we re girîngtir in gotûbêj bikin. Ew ê tenê metirsîyên ku kêmtir hevpar in nîqaş bikin heger ew xetere têkildarî we bin.

Hin metirsîyên taybet hene ku bi anesteziya piştî ra têkildar in, wek mînak, serêşa giran û zirara siniran. Heke hûn dixwazin zêdetir hûrguliyên li ser van metirsîyan bixwînin ji kerema xwe biçin:

www.rcoa.ac.uk/patients/patient-information-resources/translations#languages

Biryargirtina hevpar

Biryargirtina hevpar piştrast dike ku kes tene piştgirî kirin ku biryarên ku ji bo wan rast in bidin. Ew pêvajoyek hevkarîyê ye ku bi navgîniya bijîşkek piştgirîya nexweşekî dike da ku derbarê dermankirina xwe de bigihîje biryarekê.

Di axaftinê de wiha tê gotin:

- pisporîya bijîşkî, wekî vebijêrkên dermankirinê, delîl, metirsî, û sûd
- tiştên ku nexweş baştir dizanin: tercîhên wan, şert û mercên kesane, armanc, nîrx û bawerîyên wan.

Bo agahîyên zêdetir: www.england.nhs.uk/personalisedcare/shared-decision-making

Li vir hin amûr hene ku hûn dikarin bikar bînin da ku bi baştir nîqaşên xwe bi anestezîst an xebatkarên nîrxandina emeliyatê re bikin:

Hilbijartina çarçoveya Wisely UK BRAN

Vê yekê wekî bibîxistinekê bi kar bînin da ku hûn li ser dermankirinê pirsan bipirsin.

https://bit.ly/CWUK_leaflet

NHS sê pirsan dipirse

Dibe ku di derbarê çavdêriya tenduristîya we de hîlbijartin hebin.

https://bit.ly/NHS_A3Qs

Navenda Çavdêriya Nişterkarî (CPOC)

CPOC anîmasyonek hilberandîye da ku biryargirtina hevpar rave bike.

www.cpoc.org.uk/shared-decision-making

Pirsên ku dibe ku hûn bixwazin bipirsin

Heger pirsên we di derbarê benckirê xwe de hebin, wan binivîsin (hûn dikarin mînakên jêrîn bikar bînin û yê xwe li cîhê jêrîn zêde bikin). Heger hûn dixwazin rojekê berî niştergerîyê bi anesteziyê xwe re bipeyivin, bi koma nîrxandina berî emeliyatê re têkevin têkilîyê da ku ji we re derfetê saz bike ku hûn bi telefonê bi anesteziyê re bi axivîn an wan di klînîkê de bibînin.

1. **Bandorên erênî û bandorên neyînî yê anesteziya piştî ji bo min çi ne?**
2. **Ji bo anesteziya marîpiştî vebijêrkên alternatîf hene?**

Destjêkişandin

Em gelek hewl didin da ku agahiya li vê namilkeyê durist lidar bixin û nûvejen bikin, lê em nikarin li vê ewlehî bikin. Em guman nakin ku ev agahîya gelemper bibe bersivên hemû pirsên we yê gengaz an jî bibe çareserîya her tiştên ji bo we girîng. Bi riya bikaranîna vê namilkeya ku wek pêşber, divê hûn bi fîma bijîjkî ra li ser bijarîyên û metirsîyên xwe bikevin nîqaşê. Divê ev namilkeya xwe bi xwe wek şêwirek neyê bidesthilgirtin. Ev jî bo armancek bazarî an jî karî nayê bikaranîn. Ji bo redandina berpisriyarîyê, ji kerema xwe ra li vir bitîkînin (www.rcoa.ac.uk/patient-information/translations/kurmanji).

Hemû wergeran jî alî wergervanên jî civaka Translators Without Borders (Wergervanên Bêsinor) tên çêkirin. Çawanîya van wergeran jî bo duristîya van heta ji dest tê tên venihartin, lê xetere heye ku hin agahîyan nedurist bin û çewt hatibin wergerandin.

Ji me re bêjîn ka hûn çi difikirin

Ger şîroveyên we hebin, ji kerema xwe wan bi vê e-mailê re bişînin :

patientinformation@rcoa.ac.uk

Royal College of Anaesthetists

Churchill House, 35 Red Lion Square, London WC1R 4SG

020 7092 1500

www.rcoa.ac.uk

Çapa Şeşemîn, Nîsana 2023

Ev belavok dê di nav sê salên piştî roja weşanê de were nixandîn.

© 2023 Royal College of Anaesthetists

Dibe ku ev belavok jî bo çêkirina bûjena agahiya nexweşê were kopî kirin. Ji kerema xwe, çavkanîya orijînal binivîsin. Heke hûn dixwazin beşek ji vê belavokê di weşaneke din de bikar bînin, divê destûreke guncaw were dayîn û logo, marka û wêne werin rakirin. Ji bo agahîyên zêdetir, ji kerema xwe bi me re têkevin têkiliyê.